

Ordfører: Irene Heng Lauvsnes,
Kommunedirektør: Ketil Reed Aasgaard,
Plan og forvaltning: Fay Veronika Kristensen.

Vedr. manglende konsesjonstillatelse til Stangeland Maskin AS for Dalen Sandtak og Steinbrudd med pukkverk og vedvarende regelbrudd og forurensing av miljøet.

1. I 2009 ble det vedtatt reguleringsplan som la til rette for etablering av nytt steinbrudd i Dalen.
2. Driftsplan ([vedlegg 1](#)), laget av Nordic Bulk og med et beregnet uttak til ca. 250 000 m³ som dermed er et konsesjonspliktig tiltak. Ref. Mineralloven § 43 ([vedlegg 2](#)).
3. Etablering og start av steinbruddet, skjedde i løpet av 2010; uten konsesjon.
4. Direktoratet for mineralforvaltning purret på konsesjonssøknad mai 2015 med svarfrist 01.10.2015. ([vedlegg 3](#)). Oppfølging av minerallovens regler.
5. Stangeland AS kjøpte anlegget med steinbrudd, pukkverk og masseuttak i 2017, og har drevet dette fram til i dag; uten konsesjon.
6. Strand Kommune vedtok ny reguleringsplan for pukkverket i 2018 uten å forsikre seg om at pågående drift hadde gyldig konsesjon. ([vedlegg 4](#))

I E-post 02.07.2021. Til Strand Kommune, innrømmer Stian Byberg hos Stangeland AS at steinbruddet aldri har hatt konsesjon. Stangeland har drevet fra 2017 til i dag, uten konsesjon. ([Vedlegg 5](#))

Mineralloven krever konsesjon på denne type virksomhet, hvis det samlede uttak er mer en 10 000 m³. ([vedlegg 2](#))

Steinbruddet har blitt drevet fra 2010 til i dag uten konsesjon. Hva som er årsaken til at dette har kunnet pågå, er ukjent. Men kommune, fylkesmann/statsforvalter og Direktoratet for Mineralforvaltning har ikke reagert på feil og mangler ved driftsforholdet og dermed heller ikke gjort tiltak i henhold til lover og forskrifter. Dette er en alvorlig forsømmelse fra de kontrollerende myndigheter.

For noen år siden varslet Naturvernforbundet Strand kommune om ulovlig dumping av betongslam, asbest og asfaltrester i fylling ved steinbrudd. Kommunen var på befarings

laget en rapport om forholdene, men sjekket ikke om resten av driften var i henhold til gjeldene lovverk. Kravene kommunen satte i tilsynsrapporten til entreprenøren om forholdet i fyllingen er ikke oppfylt. (vedlegg 6)

Det ligger fortsatt rester etter søppel og gammelt anleggsutstyr i skråningen. Samt asfaltrester og avfall fra vaskevann fra betongproduksjon. Se bilder nedenfor

Vaskevann fra betongproduksjon inneholder slampartikler og tungmetaller, blant annet bly, kadmium, nikkel, sink og krom. Vaskevannet kan også inneholde andre miljøgifter, såper, syrer, oljer og armeringsplast fra produksjon av sprøytebetong. Utslipp av tungmetaller er strengt regulert av miljømyndighetene.

Ref. Miljøkrav for betongvirksomheter. Miljø-Direktoratet. Faktaark M – 600/2016.

28.11.2018. Stangeland Maskin AS v/ Stian Bybergs tilsvarende på Strand Kommunes tilsynsrapport er ikke korrekt. Det er ikke ryddet opp. Det er heller ikke bygget sedimentbassenger som er tråd med krav i reguleringsplan

Søppel etter anleggsvirksomhet.

Betongrester med plastfiber.

Stangeland Maskin AS har etablert ny fylling for overskuddsmasser i Sandtaket i Dalen. I denne fylling tømmes også sedimentkum fra blandeverket på Jørpeland. Dette er en ulovlig fylling. Se bilde nedenfor. Lysgråfarget masse er betongslam fra sedimentkum. Deponier for betongavfall/slam og rester etter vaskevann skal være godkjent av Statsforvalter.

[Ref. Miljøkrav for betongvirksomheter. Miljø-Direktoratet. Faktaark M – 600/2016.](#)

Forurensing til luft.

Gjeldende reguleringsplan ([vedlegg 7](#)) har klare krav til støvutslipp. Steinbruddet grenser mot vest til Regnarvatnet nedbørsfelt. I perioder er det stor støvflukt inn over dette nedbørsfeltet. Noe bilde nedenfor viser. Samme støvflukt er også til tider betydelig inn over andre naboeiendommer til steinbruddet. I følge reguleringsplanen skal det utføres regelmessige støvmålinger. Ingenting tyder på at disse målingene er utført.

Foruten steinstøv, inneholder støvet partikler fra dieseleksos og kjemikalier fra sprengstoff etter sprengning. Driften er basert på dieselmotorer og mengden av eksos er betydelig. Det skal foretas kontrollmåling i tørre perioder ([vedlegg 7](#)).

Reguleringsbestemmelser ([§7, vedlegg 7](#)) Det tillates ikke noen form for tiltak, herunder anleggstrafikk i nedslagsområdet for drikkevannskilden Regnarvatnet.

Bildet nedenfor viser at det har vært anleggstrafikk i nedslagsfeltet.

Forurensing til vann.

Deler av nedbørsfeltet fra Tibergfjell og Krossfjell drenerer gjennom steinbruddet og sandtaket. Det skal minimale nedbørsmengder til før bekker blir tilført sedimenter i en størrelsesorden langt høyere enn øvre grense i reguleringsplanen. Grensen (50 mg/ltr suspendert stoff) er satt i henhold til Forurensingsforskriften § 30-6. (vedlegg 8)

I følge reguleringsplanen skal det under ordinær drift utføres regelmessige målinger (vannprøver). Ingenting tyder på at disse målinger er utført.

Reguleringsplanene fra 2009 og 2020 (vedlegg 7) setter krav til bassenger som skal sedimentere/felle ut partikler før de havner i resipienten (Dalavatnet og Jørpelandsvassdraget). Dette er ikke utført.

September 2018 var hele vassdraget fra og med Dalavatnet til og med ut i fjorden misfarget i flere dager som følge av utslipp fra steinbruddet og sandtaket.

Sommer 2021 har det vært betydelige utslipp fra sandtaket og steinbruddet. Ref. artikler i Strandbuen.

Det ligger betydelige mengder grus på myra nedenfor steinbruddet, som nedbør og bekk har ført med seg. En annen bekk har bygget opp, over tid, en stor sand- og grusfylling i Dalavatnet.

Reguleringsplanen krever regelmessige vannprøver, men vi er ikke kjent med at slike prøver er tatt slik reguleringsplanen forutsetter.

Sprengning av fjell medfører at det ligger igjen sprengstoffrester/kjemikalier i røysen. Deriblant nitrogen. Med henvisning til miljøveileder for pukkverk (vedlegg 9) skal det være

gjennomført tiltak for å begrense avrenning av nitrogen fra sprengning, dette er neppe utført.

I de siste årene er det registrert en økende groe av vannplanter i ytre del av Dalavatnet og i høl nedstrøms Dalavatndam. Dette tyder på at vassdraget får tilført en større mengde nitrogen en tidligere. Landbruket i Dalen er blitt redusert de siste årene, dyretallet er betydelig redusert.

Det må undersøkes om økende groe skyldes nitrogenavrenning fra steinbruddet.

Bekk fra steinbrudd som drenerer til Dalavatnet.

Utløp av Dalavatndam 26.09.2018.

Hele vassdraget var misfarget av slam fra Stangeland sin drift i Dalen. Dette var synlig helt til utløpsosen i Jørpelandsvågen og ut i fjorden.

Mye av dette er skarpe partikler fra knust stein som fisk er ekstra sårbar for.

Forurensing fra produksjon av pukk, grus, sand og singel, utslipp til vann.

Sitat: *“Partikler kan drepe organismer ved å forårsake fysiske skader. Fisk tåler normalt høye konsentrasjoner av suspendert stoff over lang tid når partiklene ikke skader gjellevevet.*

Det er imidlertid påvist dødelige skader hos fisk ved partikkelkonsentrasjoner lavere enn 25 mg SS/l når partiklene var tynne og kvasse.

Spisse og skarpe partikler vil kunne skade gjellene. Partikler vil kunne sedimentere i elver. Sedimenterte partikler vil kunne skade egg ved å overdekke gyteområder og forhindre oksygentilførsel til eggene.

Partiklene vil dessuten kunne forverre forholdene for yngel. Bunndyr vil kunne få redusert næringstilgang.” Kilde: Norsk Forening for Fjellsprengningsteknikk.

[\(vedlegg 10\)](#)

Jørpelandselva er anadrom. De kvasse sedimentpartikler som kommer fra aktiviteten til Stangelands drift i Dalen vil kunne påvirke bestand av alt biologisk mangfold inkl. stedegen ørret, laks og sjøørret.

Friluftsliv.

Strand Kommune satser på friluftsliv. Ved Liarvatnet er parkeringsplassen utvidet i sommer. Vesterlen krets driver Furuneset leirplass og Camp 773.

Løypenett som er opparbeidet til Tibergfjell er ødelagt av Stangeland AS. Ny erstatningsløype er ikke blitt etablert. Dette er en av forutsetningene i gjeldende reguleringsplan.

Stangelands Industridrift i Dalen, forringer opplevelseskvaliteten for både gjester og

fastboende. Støy og støvflukt er et sjenerende problem for friluftslivet og naboer. Strand Kommune sa i sin tid nei til Jørpeland Kraft /Lyse sin konsesjonssøknad om Dalen Kraftverk i Lågølia. Fordi dette ikke var forenlig med kommunens friluftssatsing i området.

§ 3.2 Masseuttak i reguleringsplan

Det tillates inntil 25 daa åpent areal til enhver tid under driften av området. For å ivareta dette skal driften skje i etapper, og områder som er ferdig uttatt skal tilbakeføres innen et år etter avsluttet drift. Hver etappe kan maksimalt være i drift i 5 år.

Åpent areal i massetak i Dalen er nå på ca. 80 daa, men entreprenøren har ikke ferdigstilt noe areal siden overtakelse i 2017.

Det er kommunen som har det overordnede ansvar for at virksomheten forholder seg til lovverket.

Levering av varer fra massetak i Dalen.

Helt fra oppstart i 2010 til dags dato har det blitt levert masser fra et anlegg med entreprenør som ikke har konsesjon (nødvendig tillatelse). Leveransene har gått til både private og offentlige prosjekter.

At offentlige prosjekter har kjøpt varer fra en leverandør uten konsesjon er svært alvorlig med hensyn til sunn konkurranse mellom lokale virksomheter. Det er også i konflikt med etiske retningslinjer for offentlige innkjøp.

Strand kommune har medansvar for at rammebetingelsene i det lokale næringslivet er så rettfærdige som mulig. Innkjøp av varer fra en leverandør uten driftstillatelse svekker dette.

Konsesjonsprosess.

Steinbrudd og sandtak i Dalen skal i henhold til lov ha konsesjon/tillatelse til drift.

Tillatelsen som evt. blir gitt/avslått skal basere seg på vurdering av.

1. Forurensing til luft og vann. Konsekvensanalyse for alle biotoper. Forurensing av Kommunens drikkevannskilde.
2. Påvirkning av det stedlige naturmangfold.
3. Påvirkning på naboer, fritidseiendommer og friluftsliv.
4. Trafikkforhold i Dalaveien og i Jørpelandsentrum.
5. Høringsprosessen. Samlet vurdering av alle kommentarer til konsesjonssøknaden.

En godkjent kommunal reguleringsplan gir ikke alene anledning til oppstart av steinbrudd og masseuttak. Driftstillatelse/konsesjon gis av Direktoratet for Mineralforvaltning etter søknad.

Økonomisk sikkerhetsstillelse.

3.1 Mineralloven.

Mineralloven /1/ pålegger den som vil foreta eller har satt i gang undersøkelser eller uttak av mineralske ressurser (tiltakshaver) en sikrings- og oppryddingsplikt. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) kan pålegge tiltakshaver å stille økonomisk sikkerhet for gjennomføring av sikrings- og oppryddingstiltak /2/.

Størrelsen på den økonomiske sikkerhetsstillelsen skal være tilstrekkelig til å dekke tiltakshavers sikrings- og oppryddingsplikt /3/. Ved vurderingen skal det legges vekt på uttakets kompleksitet, massetype, potensiell forurensningsfare, underjords- eller dagbruddsdrift, beliggenhet, lokal beskaffenhet mv.

Formen på sikkerhetsstillelsen må være av en slik art at den står seg i en konkurs. Det er tiltakshaver selv som skal fremsette forslag til størrelse og form på sikkerhetsstillelsen, mens DMF fastsetter det endelige kravet til sikkerheten /3/.

Dersom tiltakshaver mener at det ikke er behov for å stille økonomisk sikkerhet, må dette begrunnes og dokumenteres.

Siden virksomheten ikke har konsesjon, må en anta at det ikke er satt av midler til opprydding.

I henhold til lovverket og bestemmelser er Stangeland AS sin drift av steinbrudd og sandtak i Dalen ulovlig.

Stangeland AS har ingen tillatelse til å drive steinbrudd og masseuttak i Dalen og det er heller ingen garanti for at Direktoratet for Mineralforvaltning gir driftstillatelse/konsesjon når en eventuell søknad med alle høringskommentarer blir vurdert.

I denne saken opptreer entreprenøren uten hensyn til natur, friluftsliv, reguleringsplaner, lover og forskrifter.

For å hindre skadene fra driften på natur, friluftsliv og annet- krever Naturvernforbundet at Strand kommune (hovedansvarlig for kontroll) umiddelbart stanser driften av steinbrudd med pukkverk og massetak til det foreligger en godkjent konsesjon som sikrer at det blir tatt hensyn til natur, friluftsliv, miljø i lovlige former.

Vi imøteser hurtig tilbakemelding.

Hilsen
Naturvernforbundet i Rogaland
Erik Thoring

Naturvernforbundet i Strand
Egil Tjensvold
Rune Folkvord

Naboer
Ragnar Oftedal
Egil Tjensvold